

tiques —en aquest cas pel que fa a la sintaxi— sense tenir la base de les antigues, però tampoc no podem aturar-nos en aquestes últimes.

Com a conclusió meva i que també voldria que tragués qui llegís això, és un llibre molt adequat per fer-se una síntesi dels principals corrents i teories de la sintaxi des del

punt de vista de la gramàtica tradicional. I a l'hora d'analitzar una frase, ho continuarem fent com sempre.

Antònia Soler i Nicolau

Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Ciències de l'Antiguitat
i de l'Edat Mitjana

HOMER

La Ilíada

Introducció, traducció i notes de Joan Alberich i Mariné

Barcelona: Edicions de La Magrana, col·lecció «L'Esparver Clàssic» núm. 19, 1996. 533 p.

L'esperada traducció en prosa de la *Ilíada* acaba de veure la llum, obra del Prof. Joan Alberich. Diem «esperada» perquè en català, fins ara, les dues úniques traduccions de la gran epopeia homèrica eren fetes en vers, en pulcres hexàmetres catalans, i degudes l'una a Manuel Balasch (1972) i l'altra a Miquel Peix (1978). També comptem amb una traducció parcial («quinze rapsòdies») en hexàmetres, publicada pòstumament (1975), de Josep M. Llovera. Són aquestes unes versions que reproduïen fidelment el ritme de l'original grec, ritme que fou nostrat a la mètrica catalana de forma indiscutiblement magistral per Carles Riba. A banda d'aquests molt meritoris assaigs, l'única notícia que teníem d'una versió en prosa de la *Ilíada* fa referència al Dr. Lluís Segalà —per altra part traductor canònic dels poemes homèrics al castellà— i data del 1930, any en què publicà una traducció, força més acurada que la seva castellana, del cant I (primícia de tot el projecte que tenia embastat) en el *Butlletí de la Reial Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona* (cf. C. Garriga, «La *Ilíada* catalana de L. Segalà», *Itaca* 2, 1986, p. 189-196). Un bombardeig el juliol de 1938 destruï la seva casa a la plaça d'Urquinaona i posà fi a la vida de l'insigne hel·lenista. Han hagut de transcórrer, doncs, dos terços de

segle fins que s'ha pogut omplir aquest buit.

S'ha dit, i no a tort, que una traducció en prosa sol ésser companya de generacions d'estudiants, eina de consulta continuada, un estri sempre àgil i còmode; mentre que la traducció en vers aspira a constituir «un monument veí de la poesia». La prosa sobria d'Alberich reproduïx, però, amb bon encert l'elevació de to de l'original per tal com es tracta d'un poema heroic; fins i tot els celeberrims epítets són traslladats servint el màxim de fidelitat i procurant seguir el joc del llenguatge homèric: «Diomedes, famós per la llança, els llevà la vida i l'alè, i els arrabassà les armes il·lustres» (XI 333-334), «Altíssim Zeus, gloriós, negrenúvol...» (II 412). El parell d'exemples adduïts posen de manifest la intenció principal del traductor: trobar un equilibri que malda per incorporar de forma objectiva la gran varietat de registres presents en les diferents escenes i que alhora s'esforça per apropar-nos el poema mitjançant troballes expressives que ens el fan més proper, més actual i més nostre. A cada generació, doncs, li pertoca el seu Homer.

Als indiscutibles punts a favor del torsimany caldrà fer-ne valer un altre, encara que prou conegut: en aquesta *Ilíada* tenim un paradigma en l'aplicació dels principis de transcripció de l'onomàstica del grec al

català. És així que la doctrina exposada en el seu llibre *La transcripció dels noms propis grecs i llatins* (Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1993) es va normalitzant alhora que el coneixement i la difusió de la immar-

cescible poesia homèrica, tot plegat, dins el món cultural català.

Ramon Torné i Teixidó
I.B. Lluís de Peguera. Manresa

ROBERT, J.-N.

De Roma a China. Por la ruta de la seda en tiempos de la Roma antigua.
Barcelona: Herder 1996. 333 p. + 4 mapes. ISBN 84-254-1942-5.

Després d'un pròleg novel·lesc (p. 9-18) que pren com a excusa la presumpta ambaixada enviada l'any 166 per Marc Aureli Antoni (Andun) a la cort dels Han posteriors, l'autor dóna (p. 19-62), a manera d'introducció, una visió històrica general de la Xina Qin & Han, les conquestes d'Alexandre, l'Índia *Maurya*, l'imperi part arsàcida, els kushan —o indocescites— i Roma. Aleshores tracta (p. 63-97) de la imatge idealitzada que un extrem del món tenia de l'altre, contraposant els testimonis grecollatins sobre l'Orient Llunyà i els *seres*, productors de la seda, a les fonts xineses sobre l'occident i l'Imperi Romà (Da Qin), sense oblidar el problema de la situació de la Sèrica (Xina, Caixmir, Tibet occidental). Després de dedicar-se (p. 99-138) als orígens i l'expansió de Roma, així com a les influències orientals en l'evolució de la seva ideologia imperial, arribem al «viatge» pròpiament dit, amb el trajecte per la Mediterrània fins als ports de Síria i Egipte (p. 139-156), un excurs històric sobre Palmira i Alexandria, «portes de l'imperi» (p. 157-184), les diferents rutes terrestres a través del Pròxim Orient i l'Àsia Central (p. 185-208) i els itineraris per la mar Roja, el golf Pèrsic i l'oceà Índic (p. 209-244), per acabar amb sengles capítols que tenen per objecte els comerciants i els productes bescanviats (p. 245-277) i el trànsit d'idees entre les diferents cultures (p. 279-311); el llibre es clou amb un epíleg (p. 313-321) sobre l'evolució de les rutes en època medieval, unes taules cronològiques (p. 323-326) i una selecció bibliogràfica (p. 327-333).

La ressenya d'aquesta obra d'alta divulgació, traducció d'un original francès (*De*

Rome a la Chine, París: Les Belles Lettres 1993), obeeix, en part, a la voluntat de retreure una sèrie de malifetes: Jean-Noël Robert, malgrat ser, segons els crèdits, un «viajero entusiasta» que ha recorregut Xina i Àsia en diverses ocasions, és, a més, un llatí que coneix molt millor el món romà que no pas l'orient, com ho demostren, per exemple, la profusió de citacions dels clàssics (esp. poetes de l'època d'August) o l'escassetat de fonts xineses que utilitza i la vaguetat a l'hora de remetre-hi. Amb tot, el llibre seria prou digne, si els traductors no haguessin volgut afegir-se a la «moda» de la ruta de la seda eixamplant-ne el títol, quan només un capítol (6. «Las rutas terrestres del Extremo Oriente», p. 185-208) tracta d'ella *stricto sensu*; a això cal afegir el poc ofici de la traductora en adaptar noms propis al castellà: «ecos» per «Eques» (p. 104), «sabinos» per «Sabéens» (p. 119), «Eneo» & «Anquisos» (p. 131-2), «tribus arrianas» per «aryennes» (p. 189), «Apolonio» per «Apollon» (p. 253) i un llarg etcètera; per no parlar del fet que hom ha mantingut les transcripcions franceses del xinès en lloc d'adaptar-les a un sistema més reconegut, com el Wade-Giles o, millor, el Pinyin; p.ex. «Yüeh-chih» o «Yuezhi», en lloc de «Yu che» (p. 26 i s.). El conjunt, en definitiva, és suggestiu i pot servir com a introducció al tema des d'una perspectiva marcadament occidental, però la tasca editorial ha estat, en aquest cas, poc acurada.

Agustí Alemany
Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Ciències de l'Antiguitat
i de l'Edat Mitjana